

PER UNCKEL:

En betydelsefull svensk

Mauricio Rojas är en extraordinär person. Trots att han egentligen är en nykomling i det svenska folkhemmet kan han dess företrädan och brister bättre än de flesta av oss som levt igenom det i ett par generationer.

Eller kanske är det just därför?

Rojas är docent i ekonomisk historia vid Lunds universitet. Vetenskapen är en del av hans personlighet. Ordningen och redan i analysen. Logiken. Den klara strukturen. Före ekonomin var han nästan färdig jurist.

Men den är bara en del. När han talar och skriver visar han upp så oändligt mycket mer än så. Ett djup och en bredd i inlevelseförmåga och

erfarenheter som går långt utöver det vetenskapligt gripbara.

I språket avslöjas en människas erfarenheter och djupare insikter, brukar idédebattören Lorentz Lyttkens ofta understryka. Så är det i hög grad med Mauricio Rojas. Där finns belästheden och erfarenheten i en skön blandning. Orden är nästan alltid exakta. De är alltid övertygande.

Ofta frustar det om dem. Analysen är inte det sista kapitlet, snarare det första i en berättelse om vad vi bör göra nu.

Rojas kommer från Chile, hitdriven som flykting undan Pinochets diktatur. Dåför tiden var han en övertygad marxist. Många på vänsterkanten såg på 70-talet alljämt Sverige som det löftesrika experimentet.

Jag vet inte hur Rojas egentligen gjorde sig på de marxistiska barrikaderna. Det har emellertid bara ett historiskt-teoretiskt intresse. På vänsterbarrikaderna finns han inte längre kvar. Vid närmare eftertanke blev han en god, övertänkt, kämpande liberal.

Och samtidigt så enastående ödmjuk. Han prövar och värderar. Det öppna sinnet bidrar till hans förmåga att övertyga. Hans teser och argument håller streck, trots att de inte slår sig fram.

Förmodligen är det hans iakttagelseförmåga som gör honom så

PER UNCKEL är riksdagsman för moderaterna och ordförande i moderaternas programkommitté.

stark. När han berättar om vad han ser i sitt nya hemland låter det ibland som en karikatyr – tills man förstår att vad han egentligen gör är att han låter fjällen falla från ögonen. Han ser igenom, men inte med förakt utan med en ambition att hjälpa också andra att se.

Medborgarsamhället

Han skär med särskild styrka igenom folkhemsretoriken, så ingrodd i våra föreställningar att den blivit en del av vår kultur. Han hittar ner till de uttalade eller outtalade värderingar den bygger på. Han vänder och vrider på dem och säger till slut: Bryt upp, inte till kaos utan inåt för att hitta tillbaka till vårt eget ursprung.

Medborgarsamhället måste sättas i välfärdsstatens ställe, säger Rojas. Politikens uppgift är att vara den enskildes stöd i förverkligandet av de personliga livsprojekten.

Vandringen från den teoretiska marxismen har gjorts med omsorg! Av marxisternas tro på det kollektiva förnuftet har det blivit en individ- och statsuppfattning som utgår från den enorma potential som ligger i enskilda människors skaparkraft.

Det historiska perspektiv som Rojas, sin vetenskapliga inriktning trogen, förenar sina iakttagelser med, ger det han säger en extra valör. Han lär oss om det förgångnas samband. Det gör hans förslag om det som nu borde ske mer solida. Det är inget hipp som happ över det han föreslår.

Folkhemmet, påpekar han, kan inte bara ses som ett socialdemo-

kratiskt, teoretiskt påfund. Styrkan i folkhemmet som föreställning om hur det goda Sverige borde styras söker sina rötter i det traditionella bondesamhället, som Sverige vid 1990-talets början ofrånkomligen skulle lämna.

Folkhemmet gav ordning och trygghet i det nya industrisamhällets nyordningar och uppbrutna relationer. Folkhemmet var inte politiskt översitteri utan en ny hemvist för många som vid den tiden riskerade att tappa fotfästet när det nya bröt fram.

Häri låg länge dess styrka. Det passade in i vår historia och i våra traditioner. Det fanns en bro mellan gammalt och nytt.

Nu är det dags för något nytt igen. Folkhemmet har torkat ut. Kvar är höga skatter och indragna leveranser. Bitterhet, uppgivenhet, ett land som förlorat en del av tron på den egna förmågan.

Men vi kan komma igen, menar Rojas i sin bok *Efter folkhemmet* utgiven på Timbro 1996. Men då gäller det att våga bryta upp från det som passerats av tiden, gärna begråta det folkhem som inte längre har så mycket med hem att göra, för att åter söka inspiration i historiska rötter, i de värderingar som är genuint våra.

Efter folkhemmet är en lysande bok. Den borde läsas också av många socialdemokrater. Det skulle göra den politiska debatten mer fruktbar om också folkhemmets konstruktörer började tänka på vad det var som gick fel och vad det är av

välfärdsstatens fundament som inte längre finns. Rojas pekar på fyra av folkhemmets grundvillkor i den etniskt homogena befolkningen, nationalstaten, den industriella ekonomin och massproduktionen som organisationsform.

Men, säger Rojas: "Vårt stolta hems fundament har obönhörligen underminerats, men detta hem lever vidare ändå, det lever i form av alltmer otidsenliga institutioner, strukturer, förhållningssätt och nostalgiska drömmar. Basen har förändrats, men överbyggnaden står kvar och stretar emot förändringen."

Rojas medborgarsamhälle blir nästa steg i Sveriges utveckling.

Välfärdsstaten är problemet

"Medborgarsamhället är ett frihetligt välfärdssamhälle i vilket medborgarna har återtagit den direkta kontrollen över sina livsvillkor och livsval. Detta samhälle försäkrar ingen ett lyckligt liv, men ger alla rimliga möjligheter att sträva efter ett sådant." "Det är vad vi kan kräva av samhället, resten måste vi kräva av oss själva."

Mauricio Rojas är alltså invandrare – och det är också som kritiker av den svenska politiken gentemot invandrarna som han hördes först.

Den övervuxna välfärdsstaten gör det stort omöjligt för många invandrare att komma till sin rätt. Det är i välfärdsstatens fundamenta som orsakerna till våra invandrarproblem ligger, inte i någon brist på invandrarpolitik.

I *Sveriges oälskade barn* berättar han om den andra generationens invandrare. Om deras svårigheter att komma till sin rätt, om utanförskapet, om bristen på mångfald i det svenska samhället.

Ansenlig initiativförmåga

Det invandrarna möter som ett slags stoppbockar för personlig växt och ett konstruktivt bidrag till sitt nya hemland är emellertid, påpekar Rojas, egentligen ingenting annat än det som också trycker ut många svenskar ur gemenskapen. Invandrarproblemen blir därmed till ett slags dramatiskt åskådningsexempel på

hela det svenska samhällets sjuka.

Rojas vet emellertid att många fler kan bidra till sitt nya hemlands framtid om de får chansen istället för

” *Invandrarproblemen blir därmed till ett slags dramatiskt åskådningsexempel på hela det svenska samhällets sjuka.*

”

att få bidrag. Han ställer krav i vetskap om att kraven uppmuntrar därför att de är uttryck för en tro på

människans förmåga. Själv är han utrustad med en ansenlig initiativförmåga. Nästan jurist från Chile. Verkstadsmaskinreparatör på AMU (!). Städare och tvättare eftersom behovet av maskinreparatörer försvann. En fil kand på två år, en master på två år till, doktor efter ytterligare fem.

Alla invandrare är möjligen inte kapabla till allt detta liksom heller inte många av oss som är födda i Sverige. Men många kan mycket mer än vi ger dem chansen att visa.

Mauricio Rojas är både som person och som lärare en betydelsefull svensk.